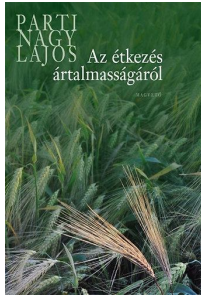

DUMPF ANDRÁS*

Gyümölcs izzadása

Parti Nagy Lajos: *Az étkezés ártalmasságáról*

„Egyenesen csapongok itt az élőszavamban”. „Überelhetetlen szókészletem van magamra”, írja író, azaz prózai én, de egyben szerző (Parti-Nagy Lajos is mondhatná magára e sort.) Nyelvi játékaik lassan már közhely számába megy, nem is érdemes sok szót fecsérelni róla. Kérdés már jó ideje inkább

van abban elásva (mint a fagyott kutyá), hogy mit lehet kezdeni mindezzel a Part-i Nagy-i világgal immáron Sárbogárd-i Jolánokon, s Hősöm Terén (Se dobokon, se trombitákon, meg Hullámzó Balatonokon, hogy költői működést most ide se keverjük szóba) túl, mikor mindezen nyelvi bravúrmutatványok, magyar nyelvvél való Parti-zánkodások már evidencia számban mennek. Ha mint (stílszerűen) húsról a ropogós csirkebőrökét lefejtjük („lecsontozni róla minden úgynevezett fölösleget”) például okáért akár *Az étkezés ártalmasságáról* is a stílus rétegeit, mi marad a mélyben?

Persze mind tudjuk, hogy „le style est l'homme”, tehát a fecsegő felszín egyben mű mélyrétege is, hiszen nem fecseg olyasmiről, ami ne lenne mély, mint „búvár, ha fölbukik a habból”, a stílus (mégis stílizált, irodalmias konstrukuma) Parti-Nagy-nál mindent elárul. S irodalomnak nem is kell mindig újat mondania korábbi művekhez képest viszonyítva. Tegyük hát úgy, mintha lehetne önértékében, külön állóan s nyelvhús s egyéb-től függetlenül módon olvasni *Az étkezés ártalmasságáról*.

De azonban nem lehet, hogy Parti olyan nyelvet-e alkotott, mely immár' automatikus választásként, s egyben egy értelmű kulturális kód-rendszerként tűnik fel többi szerző (de ami problémátikusabb: saját magának) számára is megszilárdult kellek-rendszerével?

Fő szereplő amúgy kövér, „viscerálisan obesez”, ő monológizálja tele e rövid, ám ízlésesen kiadott könyvet. Előadásai, hosszas speech-einek közti lélegzetvételnymi szünetei tagolják kisebb néhány harmincegy tartalmi egységre, s itt már el is akadunk, ezt a kisregényt? Novellákat? Vagy a könyvheti lista szerint például „esszéket”? A humora igen gyilkos, s komoly karaktervázlatot is ad, magam például igen sajátos, hosszabbra nyújtott novellájának nevezném, más szövegeiből már megszokott, monológ, dokumentarista szerkezete, kissé mintha szoció-riport jellege mián. Fibinger (fő szereplő) hosszan vonul (majd áll, s végül dől a) színpad felé, közben a hihetetlen szellemességéről tesz tanúbizonyságát. Malíciós gúnya, morózus lelki állapota késztetik sértődékeny megjegyzések állandó tételére, környezetére, de magára is nézve szellemes módon. Szólamának konstruált jellegére hívja fel a figyelmet az is, hogy nem ismétli magát, maga nyelvének keretei közt választékos, szóára szerkesztett, retorikailag alkotás. (Mintha csak egy műveltebb Balatony

Kálmánt hallanánk, nemcsak kövérség, stílus, s konyhalány-jellegű anya okán is. Olyannyira módon, hogy még egy dimenzióban is feltehetőleg játszódik fentebb s lentebb utalt írásokkal, mint a *Hullámzó Balaton*, mellyel-ben tán-e közös karaktere mindkettőnek Fibinger Ilike, s *Hősöm tere*, melyekkel mondhatni folytonosságot szinte képez, meg-egező kereteik közt játszódnak.)

Előadását a Fibinger (már hogy a férfi) Tömpemizséren községben tartja a magyarság táplálkozási szokásairól s eladni igyekeznek az Emese Acapulco Diabetikus Gyógyíró elnevezetű fiktív terméket. Ennek kapcsán bontakoznak ki írótól megszokott, szürreális képalkotások (és nyelvtan), s magára is utal vissza, mikor újfent megjelenik hirtelen rejtélyes nagy súlybóli gyarapodás („...a connecticuti J. G. Flow kőfaragó, egy-behangzó források szerint, csupán a jóízű nevetéstől felhízott majdnem kétszáznegyven kilogrammra”), éppen mint pont a *Hősöm tere*-ben, hol Kis Henrietta hasonlóképp s méretben is. (Erre hasonló utalás, csak épp a *Hullámzó Balaton* címre, mikor Ilike nevű szereplő „a toalettben” lenullázta „azon melegében” a frissen fogyasztotta fügetortát, kiemelés tölem, idézet nem.)

A megint központi motívum ezúttal is a test, a hár, a hús, s annak sokasága egyéni emberen. Test és lélek látszólag oppozíciósan külön is válik helyenként, mint „Álmomban azt hiszi, nem bújok ki magamból, mint egy búvárruhából? [...] Csakhogy oda nem vezet ajtó, hogy rám lehessen törni, de nem ám! Az egyetlen hely, ahol nem lehet rám törni, én vagyok.” vagy illetve: „a lélek zabál, hölgyeim és uraim, a lélek teszi bűnrészessé a testet”. E rövid idézetek is mutatja, hogy a könyv enyhén szólva is tragikó-komikus, mely nagy erősségére a szerzőnek, vall. (Lásd még, hogy „a tele bőrszak szomorúsága”).

Maga *Az étkezés ártalmasságáról* is mint erős szöveg mutatkozik látószögünkben meg. Remekműnek nyilván nem remekmű, annak alatta, vagy ha felszint tetintetében: fölötte, (esetleg lehet még: mellette, mögötte, helyette) elmarad, de jónak jó, erősnek jó és ez a fő. Minden egyes soraiban záporoznak a lecsapott magaslabdák, számtalan poénok, s fokozása is tető fokára nyilvánul meg hágatva, mikor a mű végén olvasó jóformán össze-szarja magát a röhögéstől, „már bocsánat”. S a fent említett tragédiás vonatkozást sem véletlenül utaltam, hiszen e írásmű főhőse valóban tragikus hőse is egyben magában, kiért a szív és rekeszizom együttesen szakad meg. S hogy a lásd alábbiakban még vannak telhetetlen igényeink kielégítenül is, ez az oka: *Az étkezés ártalmasságáról* van olyan jó, hogy ne legyen eléggé, tehát értsd: hogy akkor de azonban már több kell, mert az olvasó is épp úgy, mint főhős önnön evéséhez áll hozzá: „a lélek zabál”, s csak az a baj, hogy még bőven éhes, rajta van az olvasási „eszdüh” lévén. Mi más is, ha ez ne lenne bizonyíték Parti zsenialitásául?

De viszont ha Parti-Nagy Lajos nem kérdés hogy zseniális, talán kortársainak legtehetségesebb írója, próza-vers és dráma műfajban egyaránt, akkor hogy lehet, hogy egyre-másra olvasott művei, egyes alkotásai szinte sosem érnek föl alkotójuk per saját zsenialitásával. Szerző mintha gonosz malíciával előlünk titkolna, dugdosna valamit, s itt nem is főműre gondolok, melynek koncepciója amúgy sem biztosan érvényes manapság sem, de legalább olyanra, amelyről bátran kijelenehetné recenzius is, hogy a szerzőjének a képességeinek a legjavát, akár mindegyikét is magában foglalja, tehetség dolgában neki maradéktalanul megfelel hiánytalanul. *Az étkezés ártalmasságáról* Nagy szavai

után szabadon nem annyira „izzadtság gyümölcse”, mint inkább gyümölcs iz-
zadása emiatt.

Igaz, szavam se lehet (fentieket most leszámítva), míg ilyen jó műveket eredményez Parti-Nagy Lajos. Viszont az se hagy békében nyugodni, hogy épp pont az a szerző, aki úgy felforgatta a magyar irodalmat nyelvi s más érte-
lemben annó, ahogy; most már mióta nem képes érdemi váltásra magát ille-
tően elszánni. S hogy talán nem biztos, hogy kizárva, egyes művei talán ezért nem tükrözik vissza zsenialitásának legjavát. Nem panaszkodok tehát, s

nem akarok kígyót-békát annak kellő oka nélkül, vagy éppenséggel, hogy farkast kiáltok, mikor csak a föld dübörög. Jól van ez így minden.

Csak kisördögöt ültet az ember fejé-
ben, hogy mi van, ha lehetne-e jobb?

Hiszünk benne, hogy de.

(Magvető, Budapest, 2011)

* Az ismert szerzővel a névegyezés és a stíl'
hasonlósága a véletlen rokonság műve.

BALÁZS GÉZA

Metabomlás az egész

Slawomir Shuty: *Bomlás*

Az eszmék, hitek a múlté, a mindennapok a túlélésről és ürességről szólnak, menekülést a „párhuzamos valóság” jelent. A színhely egy lengyel kisváros beszélő nevű Hamburger Bankjának egysége, de bármely magyarországi vagy posztkommunista államban játszódhatna. A hétfői nyitás-

tól a pénteki zárásig az egyetlen cél (target) az ügyfélszám, a befektetések növelése. E célt sulykolja mindennap Basia, a bankfiók leginkább bulvárt, utazási hirdetések olvasó vezetője, ezért „nyalnak” fölfelé és persze az ügyfelek felé az alkalmazottak, miközben „befel” irigylik-lenézik Basiát, a műmosoly mögött utálják a „kedves” ügyfeleket, kifinomult látszattevékeny-

ségekkel (például internetezés-
szel) ütök agyon az időt, előszeretettel tárgyalják ki a hírességek számlatitkait...

A főszereplő Mírek naplószerűen meséli el az eseményeket: leginkább a hét napjai (hétfő-péntek) szerint tagolva, egyes szám első személyben, olykor átképzelt második

személyben, ismétlésekkel. A hétfők a „nemhiszemelhogymármeginhétfő” utálaté, a szerda a fordulópont, hogy talán már kevesebb van előre, mint hátra, a péntek a „legyenmárvége” érzése, amikor a zárás percében érkező vendéget még mosolyogva kell kiszolgálni, s a napi jelentést is le kell adni... A hétvégék a párhuzamos valóságé: plázák, vibráló képek, internetes pornók, disz-

kók, piálások, „dílsrácok”, nyilván „kábszerek” (a „cucc beüt”), „ötperces barát nők”, majd nagyon fájdalmas ébredések. „Nincs kétség afelől, hogy a mai történelmi helyzet a világvége szerepét osztotta ránk. Hullámpala, sztaniol, fehér zsorzsettek, lasztxek a turiból... A legfontosabbat pedig, azaz a credót, a lényegét, a dolgok savaborsát, beárnyékolja a felszínes mcdo-naldizáció.” Az egyetlen lehetőség az életre egy állás kikönyörgése mélyen „benyalós” motivációs levéllel, és megtartása: „Először mindig be kell hajolnunk, hogy utána mások seggét rugdoshassuk. Vagy, ahogy azt mondani szokták, Irakot sem egy nap alatt bombázták le.” Közben leginkább egyedül-lét (szinglilét), barátnőtlenység, huszonévesen otthonlakás, szülői befolyásolás (járjál rendesebb ruhában és menjél templomba, mint mások), internetes ismerkedés, chatelés közbeni szexuális ajzás, majd a menekülés megbeszélte vásárnapi, pályaudvari találkáról a megpillantott „tankaranka” elől...

Minden fölgyorsult és összekeveredett, nincsenek stabil pontok. Nyelvileg (Józsa Árpád találó költői-szlenges fordításában) ilyen halmozásos, összevont mellérendeléses formákban jelenik meg: „hiper-szuper-mega-store-shop”, „amfeto-vita-love-parade-hangulat”, „poszt auto-moto-foto-feto-karambol”. A társadalom maga „börleszk társadalom”, amelyben a látást az „információs füstköd” homályosítja el. Ami kitűnik: az államok csak látszatra függetlenek, társadalmi osztályokból fogyasztói osztályok lettek, a „hatalom rajta tartja kezét a médián”, a társadalom „kedveszegett és frusztrált”... A multik világa modern rabszolgasághoz vezetett (a már említ-

tett multin túl: „kebab-generáció”), az emberek megaláztatásban és a pusztta tárgyiasságban élnek. „Gyorsan eszünk, gyorsan szarunk, alszunk, dugunk, betegszünk meg, és gyorsan is gondolkodunk...”

Ez bizony maga a bomlás... Társadalmi, szellemi-fizikai bomlás... Ahogy a szövegben visszatérően (s ezért szábarágósan) meg is jelenik: „Vigyázat, omlás! Vagy inkább romlás? Egyszóval: totális bomlás”, „Egy metabomlás az egész”.

Aki fölismeri, az valamiképpen lázad. Mirek is lázad. Megkérdezi menedzserasszonyát: „Hiszel a fogyasztás utáni életben?” majd hozzálát szak-szerű, tizenkét stációs banki kivégzéséhez. Log-off! Mivel a kvázi-naplóregény mégiscsak regény, amelynek fordulat van a végén, a kritikus itt elhallgat, csak annyit árul el: azért nem minden van úgy, ahogy azt gondolni véljük. De azért fontos üzenet: „az életed nem más, mint egy sor egyáltalán nem vicces anekdota láncolata, amelynek szomorú és tragikus a befejezése”.

Ehhez igazodik a nyelv: a már említett halmozásos-egybeírásos szóteremtéseken túl a mai szlengre jellemző vadonatúj szavak (műkszik, sirály, zara, ultragáz), kifejezések (neked fekszik = neked jó), (b)anális, trágár kiszólások („Egyél szart, karbantart”, „Nagyonkibaszottulkurvavicces.”)

A történet mintha itt játszódna a sarki bankfiókban, biztosítónál, ügyfélszolgálaton, gyorsétteremben... Én is benne vagyok. Ne örüljeteK, ti is.

(*Napkút, Budapest, 2010*)